

Johan Willem Beyen: plán spoločného trhu

Johan Willem Beyen 1897- 1976

Medzinárodný bankár, obchodník a politik Johan Willem Beyen bol Holanďan, ktorý v polovici 50. rokov tzv. Beyenovým plánom znovu naštartoval proces európskej integrácie.

Beyen patrí k menej známym členom skupiny zakladateľov EÚ. Jeho priatelia ho obdivovali pre osobitý šarm, orientáciu na medzinárodnej scéne a spoločenský talent.

Prispel k procesu zjednotenia Európy ako holandský minister zahraničných vecí. Dokázal presvedčiť váhavých občanov Holandska, ako aj Európy, aby prijali európsku integráciu. Beyenov plán predstavoval návrh colnej únie a ambiciózneho hospodárskej spolupráce v rámci spoločného európskeho trhu. Podstata sa dohodla v Rímskych zmluvách z roku 1957, ktoré odvtedy tvoria základ Európskej únie.

Mladosť

Johan Willem (Wim) Beyen sa narodil 2. mája 1897 v holandskom Utrechte. Ako syn z bohatej rodiny prežil bezstarostné detstvo a dostal medzinárodnú výchovu so zameraním na literatúru a hudbu. Svoje pôsobenie v oblasti vnútroštátnych a medzinárodných financií začal po ukončení štúdií práv na Utrechtskej univerzite v roku 1918. Najskôr zastával funkciu holandského ministra financií, ale v roku 1924 vstúpil do sveta podnikania a bankovníctva. Stal sa prezidentom Banky pre medzinárodné zúčtovanie a riaditeľom britsko-holandskej spoločnosti Unilever obchodujúcej so spotrebným tovarom.

Druhá svetová vojna

Počas druhej svetovej vojny pracoval v londýnskom exile, pretože jeho krajinu okupovalo nacistické Nemecko. V roku 1944 zohral dôležitú úlohu na konferencii v Bretton Woods, na ktorej sa stanovili základy povojnovej medzinárodnej finančnej štruktúry.

Od roku 1946 zastupoval Holandsko v rade Svetovej banky a od roku 1948 v Medzinárodnom menovom fonde.

Minister zahraničných vecí

V rokoch obnovy hospodárstva po druhej svetovej vojne bol holandským ministrom zahraničných vecí. Počas vojny nadobudol presvedčenie, že ak sa má zabrániť opakovaniu finančnej krízy z 30. rokov, potrebujeme úplnú regionálnu hospodársku spoluprácu. Vedúci predstavitelia povojnovej Európy si začali uvedomovať, že hrôzy vojny a hospodárskej krízy sa dajú prekonať len na základe medzinárodnej spolupráce. Zatiaľ čo niektoré iniciatívy sa zameriavali na presadzovanie takejto spolupráce v celosvetovom meradle, Beyen veril, že pomocou regionálnej spolupráce sa dá dosiahnuť viac. Prvé kroky k hospodárskej spolupráci sa prijali v roku 1948 prostredníctvom Marshallovho plánu – veľkého amerického balíka pomoci pre Európu, ktorý vyžadoval, aby

európske krajiny koordinovali hospodárske záležitosti v OECD. Po Schumanovej deklarácii z 9. mája 1950 bolo v roku 1952 vytvorené Európske spoločenstvo uhlia a ocele, ktoré malo za cieľ zabrániť ďalším vojnám v Európe.

Beyen na konferencii v Messine, na ktorej predstavil svoj plán hospodárskej spolupráce v Európe.

Beyenov plán

Beyen bol však presvedčený, že medzi európskymi národmi je možná aj hlbšia spolupráca. Uvedomoval si, že politická integrácia sa bude dosahovať ťažko, podarilo sa mu však presvedčiť vnútroštátnych aj medzinárodných partnerov, že hospodársku spoluprácu je možné prehĺbiť, pričom veril, že po nej bude nasledovať politické zjednotenie. S týmto cieľom vypracoval Beyenov plán. Vďaka skúsenostiam z medzinárodného finančníctva a bankovníctva vedel, že otázky obchodných

prekážok a nezamestnanosti sa na vnútroštátnej úrovni neriešia ľahko, vyžadoval preto medzinárodnejší prístup. Napriek určitej nechuti, a dokonca opozícii holandskej vlády sa mu počas rokovaní o Európskom obrannom spoločenstve a pri diskusiách o Európskom politickom spoločenstve na začiatku 50. rokov podarilo plán predložiť.

Spoločný trh

Spočiatku nezískal dostatočnú podporu, pretože najmä francúzska vláda nemala záujem o prehlbovanie hospodárskej integrácie. Keď však stroskotal plán Európskeho obranného spoločenstva, pretože francúzsky parlament neratifikoval zmluvu, došlo k zmene. Bez plánovaného obranného a politického spoločenstva sa integrácia ocitla v slepej uličke. Beyenov plán sa tak znovu dostal do centra záujmu. Spočíval na koncepcii úplnej hospodárskej spolupráce, nielen spolupráce v sektoroch uhlia a ocele. Riešením bol teda spoločný trh pre všetko, vytvorený na základe spolupráce Belgicka, Holandska a Luxemburska podľa Zmluvy o Beneluxe z roku 1944. Krajiny Beneluxu pod vedením belgického ministra Paula-Henriho Spaaka začlenili Beyenove myšlienky do francúzskeho plánu Spoločenstva pre atómovú energiu a dali mu príležitosť predstaviť plány na konferencii v Messine v roku 1955. Tam vysvetlil, že politická únia nie je mysliteľná bez spoločného trhu, spoločnej zodpovednosti za hospodársku a sociálnu politiku a nadnárodného orgánu. Tieto myšlienky korešpondovali s názormi ostatných účastníkov konferencie. Nakoniec v marci 1957 šesť krajín podpísalo Rímske zmluvy, ktorými sa vytvorilo Európske hospodárske spoločenstvo a Euratom.

Beyenova úloha sa neskôr často podceňovala, jeho práca však v 50. rokoch prispela k európskemu integračnému procesu a vynesla mu miesto medzi najvýznamnejšími osobnosťami, ktoré dnes nazývame zakladatelia Európskej únie. Dlho si ho budeme pamätať ako človeka, ktorý oživil európsky projekt, keď to bolo najviac potrebné.